

FORUM ODLIČNOSTI IN MOJSTRSTVA

Otočec 1999

Kot vrednota ljudi, kraja in časa je odličnost volja in hotenje posameznika ter družbe kot celote, da se v življenju in pri delu presega povprečja standardov ter se približuje lastnostim neponovljivega mojstrstva. Na svojih tradicionalnih letnih srečanjih so ekonomisti Dolenjske in Bele Krajine vedno pogostejše ugotavljali, da težnja udeležencev in predavateljev po odličnosti v smislu uvodoma poudarjene vrednote postopoma spreminja njihov seminar po vsebini v povzetek dosežkov Slovenije na »potovanju v odličnost« in so zato ob svoji desetletnici Otoških srečanj ustanovili »Forum odličnosti in mojstrstva«.

Programska zasnova Forumu je izredno jasna in izhaja iz prepričanja, da se bo slovenski narod mednarodno najlažje uveljavil z mojstrskimi izdelki in storitvami, z inovacijami ter odličnostjo v sodelovanju z drugimi narodi. Izhajajoč iz take filozofije se koncem vsakega maja zberejo na Otočcu »potniki v odličnost«, da se srečajo s tistimi, ki so že dosegli višjo stopnjo odličnosti in mojstrstva ali pa nanjo s svojim delom bistveno vplivajo, da javno izkažejo priznanje mojstrom in odličnikom ter nagradijo tiste, ki z smotrnim zaposlovanjem v današnjem času največ pripomorejo k odličnosti naroda.

»Iz majhnega raste odličnost« je bila večnamenska tema letošnjega foruma: spodbuja posameznike kot osebnosti in podjetnike k razmišljanju s čim in v kakšnem obsegu se lahko približujejo odličnosti kot tudi k razmišljanju v čem bo to koristilo odličnosti naroda kot celote; opozarja državo na pomembnost prispevkov posameznikov k skupni odličnosti in ne nazadnje blagodejno deluje v okolju v katerem so razmere naklonjene ustvarjalnosti in priznanju osebnega prispevka k odličnosti države. Že predsednica Forumu je uvodoma poudarila, »da je potencialna možnost biti odličen skrita v vsakem našem delu, opraviilu, storitvi. Naša ključna naloga pa je, kako vzpostaviti okolje in okvir, da se te potencialne možnosti izkoristijo«. Temu mnenju se je pridružil predsednik Državnega zbora in ocenil tako motivacijo posameznika kot izjemno pomemben prispevek k uveljavitvi gospodarne in uspešne Slovenije v svet.

Kaj je na Forumu motiviralo slovenskega pisatelja Sašo Vugo, da mu je tako nevsiljivo vdahnil življenjsko filozofijo. »Ne boj se! Ne umira stari svet! Samo – novi se poraja!« (*) je slovenski odličnik Saša Vuga poudaril potem, ko je na njemu lasten način opozoril, da Slovenci izgubljam prednosti v odličnost, ki smo jo pridobili kot dediščino. Deklarativnega priprošnjika še nimamo, zato pa smo imeli nje (pisci Brežinskih spomenikov, Trubar, Dalmatin, Prešeren, Gregorčič) ki jih lahko v hudi stiski vzdignemo kot svete na svoj oltar. Kdo danes na Slovenskem kaže kam? Prihaja tretje tisočletje – pa niti ene steze v njem. Kalini v cimborah prepevajo, kako kultura kod počasi, stanovitno, zanesljivo mre. Grenčica, ki jo meša vtis iz teh opazovanj, bi kajpada lahko bila, kot je svoj čas bila, krepak vzgon za dejanje umetnosti. Na Primorskem nimamo več ene same trdne in ugledne slovenske založbe. Danes, ko imamo vse, od suverena do Prešerna na slovenskih bankovcih, spet ne bi mogli na Primorskem založiti, kot v ogabnem petindvajsetem letu, recimo Bartolov roman Alamut ali Kaplana Čedermaca. In spreglejmo, kako nas dedni prijatelji slovenstva, Danajci s sračjimi darovi, pa kot zmeraj z našo pomočjo, obkrožajo s trdnjavami vsakršnih, od srednjih do carinskih šol. Neki tedanji tamkajšnji župan je dal za tisk: Univerza? Prav! Vendar le dvojezična, ker da je tam bilingvistični teren! Kako nevarne škodljivce ima ta narod za vodnike! Oktobrsko soboto je docentka, vse prej kot starosvetnega duha, tako udarila na plat zvona v dnevni časopis: Mnogi slovenski profesorji, celo med akademiki jih je najti (sic!), pa slovenskega jezika ne obvladajo več – ne znajo se v njem izražati. Potemtakem tudi misliti ne. Slovenski jezikovni Avgijev hlev je ta trenutek tak, da bi nebeški Herkul moral zapeljati skozenj Krko in pol Idrijce obenem. Najbrž bo treba, rajši prej kot slej nesrečnika, ki ne zna pisati ne govoriti materinščino, se pa, nesramežljiv, nesramno javno sračiti z njo (recimo da) z govorniškega odra, karantensko, profilaktično krstiti za idiota – pač po merah narodov Evrope. Kdo plačuje vrh televizije, da brezvestno zganja jezikovni genocid nad našimi najbolj zavednimi, najhuje prizadetimi ljudmi – zamejci. Nekdo nam pušča (tako imenovano) srčno kri – minister Gregor pa kot po navadi nič. Zakaj kjer jezik usahne, tam bo s časom usahnilo vse. Ker ne vemo za njih besedo, ne vemo za briljanco Etrurščanov, za Maje, Ilire... Poznamo pa Egipt. In kar spodobno Grke in Latince. Pri nas pa slišim z Brezij, kako je Cankar: No tako tako pisatelj, Prešeren, tako tako poet. Zgodovina opominja: Kdor nam je poslednjih 500 let ugašal dušo – ta nam je vsakokrat najprej poskusil ugasiti pesnika. Poudarki Vuge ne potrebujejo razlage, vseh dobrot in grenkob vajeni managerji in ekonomisti so jih na Otočcu sprejeli za svoje.

V spomin na akad. prof. dr. Ferda Gestrina, našemu največjemu raziskovalcu starejše slovenske gospodarske preteklosti je dr. Stane Granda dodal pomemben del k oblikovanju filozofije Forumu. Če prelistate slovenske učbenike, boste v njih poleg takih ali drugačnih politikov srečali le še literate in druge umetnike, zaman pa iščete podatke, kdo je bil najuspešnejši gospodarstvenik na našem ozemlju v posamezni stoletjih. Slovenci smo si ustvarili eno najbolj lažnih podob o svoji preteklosti. Odpovedali smo se obstoju našega plemstva, meščanov, premožnih ljudi sploh. Družba v samostojni slovenski državi mora vzpostaviti tudi svet gospodarskih vrednot kar

pa ob uradnem razglašanju več resnic in več moral ni mogoče. Nemorala, neresnica, neposlovnost in nepoštenost ne morejo biti izenačene z moralo, resnico, poslovnostjo in poštenostjo. Svet občuduje izjemno mojstrstvo v pridobivanju in obdelavi železa, katerega znanje je preko našega ozemlja prodiralo v zahodno Evropo. Nekaj podobnega se je dogajalo z steklom v kombinaciji s kovino ter obdelavo jantarja kar pričajo najdbe na Kapitelskih njivah in nakazujejo obstoj stanja, ki naj nam bi bil v gospodarskem pogledu ponoven cilj: enakopravnost z evropskim prostorom in izrabo nekaterih prednosti v znanju.

»Mar morajo biti vsi odlični umetniki in ustvarjalci nesrečni v zasebnem življenju ali malce nori?« se je vprašala na Forumu dr. Sanja Rozman in dodala: da bi uresničili svoje poslanstvo, ni dovolj samo notranji potencial ali talent, ampak tudi vzgoja ob ljudeh, ki bodo te potenciale opazili, jih potrdili in pozitivno zrcalili. Slovenski stil vzgoje je takšen, da potenciale v ljudeh prej duši, kot pa zrcali in potrjuje. Duševno zdrav človek je tisti, ki si zastavlja realne cilje, jih dosega in pri tem uživa. Če hočemo doseči odličnost v neki dejavnosti ali lastnosti, moramo živeti tako, da zdravje kot prioriteta vrednota ne bo ogroženo. Odlična telesna kondicija, vedno odprti za nova znanja, v procesu duhovne rasti pripravljeni izražati vsa svoja čustva ne da bi prestopali meje drugih ljudi, polni vedenja in čutenja, ki se spreminja v Modrost naj prežema naša bitja tja do globin nezavednega, da bomo kot avtorica odločni: »odločena sem, da bom posvetila svoje življenje temu, da postanem odlična v tem, v čemer sem jaz, Sanja posebna, drugačna od drugih«.

Kot vedno je tudi na letošnjem Forumu dr. Ivan Turk blestel z jasno in vsakomur razumljivo definicijo odličnosti, tokrat odličnosti pri človeku. Podal je pomembne osnove za vrednote, ki oblikujejo lik resničnega odličnika in z izjemno ponazoritvijo teh vrednot z ljudskimi izreki različnih narodov posebej poudarjal njihov izvor in učinke tekom stoletij. Odličnost je posebna lastnost, značilnost človeka v njegovem odnosu do drugih ljudi in okolja. Znaki odličnosti pri človeku so zlasti: izobraženost, olikanost, preudarnost, prizadevnost, izvirnost, zanesljivost, podjetnost, voditeljskost, pravičnost, resnicoljubnost, poštenost, plemenitost in samozavednost. Izobražen je splošno razgledan človek v svojem poklicu in na drugih področjih, ki spremlja kulturna dogajanja iz lastnih notranjih nagibov, ki govori več jezikov, ki bere knjige za svojo notranjo rast, ki veliko ve in se je vedno mogoče od njega veliko naučiti. Olikan je človek, ki se vedno lepo vede in tudi govori, je vljuden, sprejema družbena pravila, je uvideven, strpen, z njim pa je tudi vedno mogoče vzpostaviti stike. Preudarnost človeka je povezana njegovo modrostjo in inteligenco, da človek loči bistvo od nebistvenega, da oblikuje in zasleduje strateške vizije, da se prilagaja novim nalogam, ustvarjalno razmišlja ... Prizadevnost je opredeljena kot strmljenje po doseganju povsem jasno opredeljenih ciljev. Izvirnost hoče povedati, da moramo iskati izvor dela prav v osebi, o katere delu govorimo, ne pri kakšni drugi, se pravi, da gre za nekaj edinstvenega, česar pri nobeni drugi osebi ne najdemo niti zdaj niti kdaj prej. Na zanesljivega človeka se je vedno možno zanesiti, da bo uresničil tisto kar je obljubil ali se od njega pričakuje. Podjeten je tisti, ki se pri svojem delu loteva novih in novih nalog in je pri tem sposoben na podlagi svoje preudarnosti in modrosti prevzeti tudi tveganja v zvezi z novim delovanjem. Za vodenje in organiziranje ljudi so potrebne voditeljske lastnosti, voditelj mora imeti ugled, dajati mora vzgled drugim. Pravičnemu človeku je tuja pristranskost, ne povzroča krivic drugim, ne širi klevet... Resnicoljub ne bo lagal, poštenjak se ne bo okoriščal na račun drugega in plemeniti človek bo vedno dobrohotno pomagal. Človek se mora zavedati samega sebe, svojega jaza, imeti mora v sebi sodilo za presojo pravilnosti svojega ravnanja, svoje vesti. Nekateri poklici so takšni, da zahtevajo potrebno odličnost svojih članov, zato zanje veljajo kodeksi poklicne etike, ki se pa žal ne uveljavljajo dovolj. Strmljenje ljudi, da bi jih šteli za odličnike vodijo lahko do ustanavljanja raznih lož in zaprtih klubov, ki nato ustvarjajo famo odličnosti svojih članov, svojo nepreverjeno, toda objavljeno odličnost si pa člani plačujejo s članarinami.

Starosta Foruma dr. Stane Možina je v svojem videnju odličnega vodenja opozarjal na način vodenja s pomočjo pričakovanih in doseženih rezultatov, ki ga pogojuje preprosta filozofska predpostavka: preden začnemo kako akcijo, morajo biti cilji, rezultati jasno določeni in razumljivi, da lahko izgradimo primerno stopnjo informiranosti o tem, kaj se v organizaciji dogaja, zakaj, kdaj in kje se dogaja. Za odlične dosežke je pomembno sodelovanje vseh zaposlenih in združevanje osebnih ciljev z organizacijskimi cilji na kakršnem koli področju dejavnosti v smeri zelenih rezultatov.

Mag Janez Kure je na Forumu opisal »proizvodnjo, ki teži k odličnosti« s tem, da pravilno postavi stroje, da skrajša čas potovanja polizdelka čez proizvodnjo, da zmanjša vmesne zaloge nedovršene proizvodnje, da pravilno in pravočasno namesti orodja na strojih, da se angažira sodelavce polne idej o možnih izboljšavah, da se preuredi tovarna ... in zaključi skoraj z vzdihom »izboljševanje poslovanja pa se itak nikoli ne neha«. Zakaj vzdihnil; kot sam ugotavlja so pristopi k zmanjševanju stroškov tako v makro kot mikroekonomiji največkrat kampanjski in dolgoročno nesistematični, naklonjeni kratkoročnim učinkom. Za odpravo njegovih pet vzrokov za industrijsko neuspešnost predlaga nova pravila proizvodnje in zaključí: pred nami je veliko zanimivega in ustvarjalnega dela.

Kaj je Evropska unija kateri se želi pridružiti tudi naša domovina je Forumu predstavil dr. Marko Kranjc. Širitev leta 1956 ustanovljene Evropske unije, ki danes združuje 21 članic, je primarno političen projekt, ki se uresničuje skozi gospodarsko integracijo na podlagi skupnega pravnega reda in skupnih institucij. Instrumenti prilagajanja

so identifikacija gospodarskih, institucionalnih in administrativnih problemov in državni program za sprejem pravnega reda. Med številnimi možnostmi, ki jih bo Slovenija pridobila z vstopom v Evropsko unijo bodo tudi možnosti za povečanje njene odličnosti zlasti izmenjava inovativnih idej in izkušenj, vpliv konkurenčnosti na krepitev gospodarstva in zniževanje stroškov, odpravo monopolov z liberalizacijo trgov in s tem povezano znižanje cen ter krepitev pravne varnosti državljanov in gospodarstva z učinki administrativnih in sodnih reform. Od iniciative lokalnih oblasti in resnične, ne namišljene odličnosti bo odvisno uveljavljanje identitete in tradicije Slovenije v mednarodnem prostoru, ki bo nedvoumno zmanjševal socialno varnost.

Avditoriju Foruma je letos podal svoje videnje odličnega sodelovanja z Evropsko centralno banko dr. France Arhar. Evropa bo imel dober denar le v primeru, če bo svojo denarno in devizno politiko usmerila v denarno stabilnost in če bo zagotovila statusno neodvisnost gospodarsko politične institucije – svoje banke, je na Forumu poudaril guverner Banke Slovenije. Za temeljno denarno-politično nalogo moderne centralne banke je označil skrb za cenovno stabilnost kot generatorja povečevanja gospodarskega outputa ter dolgoročne rasti. Za neučinkovito je ocenil aktivistično denarno politiko za večjo kratkoročno zaposlenost, ki sama po sebi producira inflacijo in nezaposlenost. Najpomembnejša centralno bančna vrednota je njena kredibilnost, prepoznavna po njeni reputaciji, delegaciji, principu: agent-pogodba in transparentnosti. To vrednoto je potrebno uveljaviti tudi v Evropski centralni banki, da bo le ta lahko skrbela za cenovno stabilnost. Njena odločitev o optimalnosti fleksibilne denarne strategije bo opredeljevala rast ponudbe denarja v skladu z denarnim ciljem, da gotovina v obtoku, vpogledne vloge v bankah, hranilne in vezane vloge pri bankah, vezane vloge države in devizne vloge pri bankah dosežejo letno rast 4,5% ter da temu primerno poveča rast kreditov privatnemu sektorju. Za krepitev zaupanja v učinkovitost in odličnost delovanja Evropske centralne banke na področju denarne stabilnosti je sprejetih več načel o zagotavljanju kakovostnih plačilnih instrumentov, oblikovana obvezna rezerva in ustrezno zavarovani riziki z vrednostnimi in tržnimi papirji, izdanimi na vrednost premoženja posebnega pomena za nacionalni finančni trg. Ker Slovenija ustvari najpomembnejši del svoje menjave s tujino prav z Evropsko unijo oz. Nemčijo, obstaja tudi v novih denarnih razmerah možnost posrednega financiranja slovenskih izvoznikov na nemško območje s pomočjo najcenejšega centralno bančnega denarja, to je tržno obrestno mero, po kateri odobrava Evropska centralna banka najugodnejše kredite.

»Čistega vina« je na Forumu nalil dr. Dušan Mramor s svojimi kritično-analitičnimi ugotovitvami o razvitosti podjetniških financ na Slovenskem, financ, ki bi se bile sposobne postaviti v bok že dokaj kakovostni proizvodnji in prodaji doma oz. finančnim kolegom na tujih trgih. Finance v podjetjih lahko skrbijo za plačilno sposobnost in nadzor nad odločitvami, ki so potencialno finančno uspešne le v primeru, če je cilj podjetja jasno opredeljen – npr. maksimiranje premoženja lastnikov. Če je v podjetju tak cilj sprejet potem je najtežje rešljiv problem finančnika ocenitev stroškov kapitala posameznega investicijskega projekta glede na njegovo tveganje kar je resen izziv tudi za ekonomsko teorijo. Nič manjši niso njegovi problemi pri ugotavljanju optimalnih stroškov strukture kapitala podjetja ali ocenjevanja optimalnega obsega čistega dobička v obliki dividend. Predvsem spoznavanje prihodnjih priložnosti in nevarnosti zahteva od finančnikov dolgoročnejshe finančno načrtovanje in dovolj finančnega znanja za oblikovanje politike obratnega kapitala. Kar nekajkrat je dr. Mramor izredno poudaril, da nam poleg praktičnega znanja manjkajo teoretični modeli in uporabne metode v reševanju finančnih problemov podjetji na današnji stopnji razvoja.

Tako pogosto poudarjeno pomanjkanje podlag za sprejemanje predvsem dolgoročno pomembnih in za doseganje odličnosti nepogrešljivih odločitev v državi ali v podjetjih je osvetlil Forumu dr. Jože Gričar v svojem prispevku »Odličnost informacijskih sistemov«. Skupna značilnost informacijskih sistemov posameznih funkcij je njihova nepovezanost kljub temu, da so v pretežnem delu računalniško zasnovani. V svetu nastaja medorganizacijski sistem na podlagi računalnikov, telekomunikacij in standardov, ki je javen in se njegova odličnost presoja z njegovim vplivom na organiziranost, zaposlenost, izobraževanje in na način življenja. V Evropski uniji tudi nastaja Information Society Technologies (IST), ki naj bi pomagal ustvariti uporabnikom prijazno informacijsko družbo z izgradnjo svetovnega prostora znanja, medijev in računalništva. Nadaljnja raziskovanja IST dokazujejo, da se bo odličnost informacijskih sistemov stalno povečevala za kar je že sprejetih enajst konkretnih usmeritev.

Na letošnjem Forumu je bila tudi predstavitev odličnosti podjetja HERMES SoftLab informacijske dejavnosti, ki svojo trenutno odličnost izkazuje s potrdilom o skladnosti dela z ISO 9001 standardom, okoli 500 točk po EQA in drugo zrelostno stopnjo po SEI CMM meritvi. Kot sami ugotavljajo ima podjetje še veliko priložnosti za izboljšanje svoje odličnosti.

Sicer pa se je na Forumu odličnost dokazovala tudi s spremljajočimi dogodki. Predstavljeni so bili podjetniki in projekti z izjemnimi dosežki na Dolenjskem in v Beli krajini med katerimi je bil najbolj odmeven projekt »Po poteh dediščine« in njegov avtor mag. Marko Koščak. Forum je s svojim nastopom počastila mojstrica in virtuoziinja Irena Grafenauer, njen nastop pa je s klarinetom mojstrsko spremljal Mate Bekavec. Predsednik Državnega zbora je podelil »Veliko nagrado odličnosti in mojstrstva« umetnikoma Pii in Pinu Mlakar po predstavitvi njunega bogatega življenja in umetniškega dela udeležencem Foruma.

In ne nazadnje je naglasiti podporo Foruma »Zamisli o rastoči knjigi«, arhitekturi v prestolnici Slovenije, zgrajeni s prispevkom vseh državljanek in državljanov Slovenije in posvečeni knjigi, ki jo je Saša Vuga imenoval na tem Forumu »plemenita plamenica sred noči!« Luč sveta naj bi zagledala ob koncu tisočletja kot odgovor na klic Ne umira stari svet! Samo - novi se poraja!

(*) A.Avguštin

Pripravila: Joža Miklič